

DOI: <https://doi.org/10.36719/2789-6919/51/48-51>

Xədicə Qubadzadə
Bakı Biznes Universiteti
<https://orcid.org/0000-0001-9663-6270>
xedice.adu@gmail.com

İqtisadi böyümə və innovasiya: suveren ölkələrdə idarəetmə strategiyalarının təsiri

Xülasə

“İqtisadi böyümə və innovasiya: suveren ölkələrdə idarəetmə strategiyalarının təsiri” mövzusu iqtisadi inkişafın və dövlət idarəçiliyinin qarşılıqlı əlaqəsini izah edir. Məqalədə vurğulanır ki, innovasiya iqtisadi böyümənin əsas hərəkətverici qüvvəsidir və onun səmərəli tətbiqi yalnız düzgün idarəetmə strategiyaları ilə mümkündür. Suveren ölkələr öz idarəetmə modelləri vasitəsilə milli resursları qoruyur, iqtisadi müstəqilliyi gücləndirir və innovasiyaya əlverişli mühit yaradırlar. Effektiv idarəetmə şəffaflıq, elmi əsaslı qərarvermə və sosial rifahın təmininə yönəldildikdə, bu həm iqtisadi sabitlik, həm də sosial inkişaf üçün dayanıqlı baza formalaşdırır. Nəticə etibarilə, iqtisadi böyümə, innovasiya və idarəetmə strategiyaları arasında düzgün balansın yaradılması dövlətin suverenliyini möhkəmləndirir və uzunmüddətli inkişafı təmin edir.

Açar sözlər: *iqtisadi böyümə, innovasiya, idarəetmə strategiyaları, suverenlik, iqtisadi inkişaf, dövlət siyasəti, rəqabət qabiliyyəti, dayanıqlı inkişaf, texnoloji yenilik, sosial rifah*

Khadija Gubadzadeh
Baku Business University
<https://orcid.org/0000-0001-9663-6270>
xedice.adu@gmail.com

Economic Growth and Innovation: The Impact of Governance Strategies in Sovereign Countries

Abstract

The topic “Economic Growth and Innovation: The Impact of Governance Strategies in Sovereign Countries” explains the interrelationship between economic development and public administration. The article emphasizes that innovation is the main driving force of economic growth, and its effective implementation is possible only with the right governance strategies. Sovereign countries protect national resources through their governance models, strengthen economic independence, and create an environment conducive to innovation. When effective governance is focused on ensuring transparency, science-based decision-making, and social well-being, it forms a sustainable basis for both economic stability and social development. Consequently, creating the right balance between economic growth, innovation, and governance strategies strengthens the sovereignty of the state and ensures long-term development.

Keywords: *economic growth, innovation, management strategies, sovereignty, economic development, public policy, competitiveness, sustainable development, technological innovation, social welfare*

Giriş

Innovasiya iqtisadi böyümənin əsas mənbəyidir. O, istehsal səmərəliliyini artırır, yeni bazarlar yaradır və rəqabəti gücləndirir. Texnoloji yeniliklər sosial rifahı yüksəldir, təhsil və iqtisadiyyatda dayanıqlığı təmin edir. Müasir nəzəriyyələr innovasiyanı və insan kapitalını artımın əsas amili kimi qəbul edir. Məhsul və proses innovasiyaları iqtisadi sabitlik və ixrac potensialını artırır. Lakin maliyyə və institusional məhdudiyyətlər bu sahədə çətinlik yaradır. “Azərbaycan 2030” strategiyasında innovasiya və rəqəmsal iqtisadiyyat əsas prioritetlərdəndir.

Innovasiya ekosisteminin formalaşdırılması üçün dövlət, biznes və elmi müəssisələr arasında qarşılıqlı əməkdaşlıq mühüm rol oynayır. Bu əməkdaşlıq elmi tədqiqatların kommersiyalaşdırılmasına, startap mühitinin inkişafına və texnoloji parkların fəaliyyətinin genişlənməsinə şərait yaradır. Rəqəmsallaşma və süni intellekt texnologiyaları innovasiyaların tətbiqini sürətləndirərək istehsal və xidmət sektorlarında əlavə dəyər yaradır. Bu kontekstdə “yaşıl iqtisadiyyat”, “ağıllı şəhər” və “rəqəmsal transformasiya” layihələri həm iqtisadi, həm də sosial rifah baxımından strateji əhəmiyyət daşıyır. Azərbaycanın innovasiya siyasəti yalnız yeni texnologiyaların tətbiqini deyil, həm də yaradıcılığa əsaslanan, bilik yönümlü iqtisadiyyatın formalaşmasını hədəfləyir.

Innovasiya siyasətinin uğurla həyata keçirilməsi həm də insan kapitalının keyfiyyətindən asılıdır. Yaradıcı düşüncə, tənqidi təhlil bacarığı və yeni texnologiyalara adaptasiya qabiliyyəti innovasiya ekosisteminin əsas hərəkətverici qüvvəsidir. Bu səbəbdən təhsil sisteminin modernləşdirilməsi, STEM istiqamətlərinin gücləndirilməsi və gənclərin elmi-tədqiqat fəaliyyətinə cəlb edilməsi xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Eyni zamanda, inklüziv innovasiya mühitinin yaradılması qadınların, region gənclərinin və sosial həssas qrupların innovasiya layihələrində iştirakına şərait yaradır. Beləliklə, innovasiya yalnız texnoloji tərəqqinin deyil, həm də sosial inkişafın əsas dayaq nöqtəsinə çevrilir.

Tədqiqat

Bu tədqiqatın məqsədi innovasiya ilə iqtisadi böyümə arasındakı əlaqəni və idarəetmə strategiyalarının bu prosesə təsirini araşdırmaqdır. Müasir dövrdə innovasiyalar dayanıqlı inkişafın və milli iqtisadi suverenliyin əsas şərtidir. Araşdırma göstərir ki, güclü institusional baza, şəffaf idarəetmə və innovasiyaya yönəlmiş siyasət uzunmüddətli iqtisadi artımın əsas amilləridir. Empirik nəticələrə görə, insan kapitalının inkişafı, texnoloji yeniliklərin təşviqi və çevik idarəetmə mexanizmləri iqtisadi performansını gücləndirir. İdarəetmə strategiyaları iqtisadi və sosial sabitliyin qorunmasında mühüm rol oynayır. Səmərəli idarəetmə şəffaflıq, məsuliyyətlik və qanunun aliliyi prinsiplərinə əsaslanmalıdır.

Innovasiya istehsal səmərəliliyini artırır, yeni bazarlar yaradır və sosial rifahı yüksəldir. Dövlətin və özəl sektorun əməkdaşlığı, intellektual mülkiyyətin qorunması və elmi-təhsil potensialının gücləndirilməsi bu prosesi sürətləndirir. “Azərbaycan 2030” strategiyasında da innovasiya və rəqəmsal iqtisadiyyatın inkişafı ölkənin bilik əsaslı iqtisadi modelə keçidinin əsas prioritetlərindəndir.

Tədqiqat göstərir ki, innovasiya yönümlü idarəetmə strategiyaları iqtisadiyyatın struktur çevikliyini artırmaqla yanaşı, resurslardan daha səmərəli istifadəni təmin edir. Xüsusilə texnoloji yeniliklərin tətbiqi istehsal zəncirində əlavə dəyər yaradır, məhsuldarlığı yüksəldir və ixrac potensialını genişləndirir. Rəqəmsal texnologiyalar, süni intellekt və avtomatlaşdırma iqtisadi idarəetmədə qərarvermə proseslərini optimallaşdırır, strateji planlamayı məlumatlara əsaslanan modelə çevirir. Beləliklə, innovasiya yalnız iqtisadi artımı deyil, həm də dövlət idarəçiliyinin səmərəliliyini artıran çoxşaxəli inkişaf alətinə çevrilir.

Digər tərəfdən, innovasiyanın sosial ölçüsü də xüsusi əhəmiyyət daşıyır. İnsan kapitalının inkişafı və yaradıcılığa əsaslanan təhsil mühitinin formalaşması innovasiyaların davamlılığını təmin edən əsas faktorlardandır. Əmək bazarında rəqəmsal bacarıqların artırılması, gənclərin startap təşəbbüslərinə dəstəyi və qadınların innovasiya layihələrində iştirakının genişləndirilməsi sosial inklüzivliyi möhkəmləndirir (Əliyev, 2021; Əliyeva, 2020; Həsənov, 2017). Bu, həm də “Azərbaycan 2030: Milli Prioritetlər”də vurğulanan bərabər imkanlar və bilik əsaslı iqtisadiyyat məqsədləri ilə tam uzlaşır. Nəticə etibarilə, innovasiya yalnız texnoloji deyil, həm də sosial kapitalın inkişafına yönələn strateji proses kimi çıxış edir.

Tədqiqat nəticələri göstərir ki, innovasiyanın iqtisadi artıma təsiri həm mikro, həm də makro səviyyədə özünü göstərir. Mikro səviyyədə innovasiya müəssisələrin məhsuldarlığını yüksəldir, istehsal xərclərini azaldır və yeni məhsul xətlərinin yaradılması üçün imkan yaradır. Makro səviyyədə isə innovasiya iqtisadi diversifikasiyanı gücləndirir, dövlət gəlirlərinin artmasına, ixrac strukturunun yenilənməsinə və milli rəqabətqabiliyyətliliyin yüksəlməsinə səbəb olur. Porter (Porter, 1990) qeyd edir ki, innovasiya ölkələrin rəqabət üstünlüyü formalaşdırın əsas strateji amillərindən biridir və davamlı iqtisadi nailiyyətlər bilik əsaslı modellər üzərində qurulur.

Bundan əlavə, tədqiqat göstərir ki, iqtisadi artım və innovasiya prosesinin davamlılığı üçün güclü institusional çərçivə mühüm rol oynayır (Hüseynov, 2018; Hüseynova, 2024; Quliyev, 2021; Məmmədov, 2019). İnnovasiya yönümlü siyasət yalnız texnologiyaların tətbiqi ilə məhdudlaşmır, həm də qanunvericilik, dövlət dəstəyi mexanizmləri, idarəetmənin şəffaflığı və intellektual mülkiyyət hüquqlarının qorunması kimi sistemli institutların mövcudluğunu tələb edir (Əliyeva, 2020; Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi, 2022). Bu çərçivə olmadıqda innovasiya ekosistemi zəifləyir və texnoloji yeniliklərin iqtisadiyyata inteqrasiyası ləngiyir.

Nəticə

Nəticə etibarilə, iqtisadi böyümə və innovasiya bir-birindən ayrılmaz, bir-birini bəsləyən iki əsas anlayışdır. İnnovasiya iqtisadiyyata dinamizm gətirir, onun çevikliyini və rəqabət qabiliyyətini artırır, iqtisadi böyümə isə innovasiyanın nəticələrini reallaşdırmaq üçün daha geniş imkanlar yaradır. Bu qarşılıqlı münasibət iqtisadi inkişafın yeni mərhələsini müəyyənləşdirir və göstərir ki, gələcəyin iqtisadiyyatı yalnız yeniliklər üzərində qurula bilər. Suveren ölkələrdə idarəetmə strategiyalarının təsiri yalnız inzibati mexanizmlərin fəaliyyətində deyil, həm də milli identiklik, iqtisadi sabitlik və beynəlxalq mövqelərin formalaşmasında özünü göstərir. Uğurlu idarəetmə strategiyası dövlətin müstəqilliyini qorumaqla yanaşı, onu inkişaf və tərəqqi yoluna istiqamətləndirir. Belə bir strategiya çevik, inklüziv, şəffaf və məsuliyyətli olmalıdır ki, həm daxili sabitlik təmin olunsun, həm də qlobal miqyasda ölkənin suveren iradəsi güclənsin.

Bununla yanaşı, innovasiya yönümlü idarəetmə strategiyalarının uğuru yalnız texnoloji yeniliklərin tətbiqi ilə deyil, həm də sosial və institusional mühitin uyğunlaşdırılması ilə müəyyən olunur. Dövlət siyasətində uzunmüddətli planlama, elmi tədqiqatların kommersiyalaşdırılması, startap və sahibkarlıq ekosisteminin dəstəklənməsi mühüm əhəmiyyət kəsb edir. İnnovasiya və idarəetmənin inteqrasiyası nəticəsində formalaşan “bilik iqtisadiyyatı” modeli milli resursların səmərəli istifadəsini təmin etməklə yanaşı, iqtisadi müstəqilliyi möhkəmləndirir və sosial rifahı artırır. Bu baxımdan, dayanıqlı inkişafın təmin edilməsi yalnız iqtisadi artım göstəriciləri ilə deyil, həm də innovativ idarəetmə, insan kapitalının inkişafı və cəmiyyətin intellektual potensialı ilə ölçülməlidir.

Nəticələr göstərir ki, innovasiya yalnız iqtisadi artımın sürətləndirilməsi ilə məhdudlaşmır, həm də dövlət idarəçiliyinin keyfiyyətinin yüksəldilməsində həlledici rol oynayır. Güclü innovasiya ekosistemi dövlətin strateji qərarvermə imkanlarını genişləndirir, idarəetmədə çevikliyi artırır və resursların optimal istifadəsini təmin edir. Rzayev (Rzayev, 2022) qeyd edir ki, suveren ölkələrdə innovasiya yönümlü idarəetmə modeli milli iqtisadiyyatın qlobal təzyiqlərdən qorunmasını və strateji mövqelərin möhkəmləndirilməsini təmin edən əsas mexanizmlərdəndir. Bu baxımdan innovasiya iqtisadi və siyasi suverenliyin təmin olunmasında kompleks funksiyaya malikdir.

Digər tərəfdən, tədqiqat göstərir ki, innovasiya ilə idarəetmənin inteqrasiyası dayanıqlı sosial rifahın formalaşmasına töhfə verir. İnsan kapitalının inkişafı, təhsilin yenilənməsi, startap ekosisteminin gücləndirilməsi və yaradıcılığa əsaslanan iqtisadi fəaliyyət modelləri sosial inklüzivliyi artırır. Dünya Bankının (World Bank, 2023) məruzəsində də qeyd edilir ki, bilik əsaslı iqtisadi model yalnız iqtisadi göstəriciləri deyil, həm də cəmiyyətin rifah səviyyəsini yüksəldən struktur dəyişikliklər yaradır. Beləliklə, innovasiya yönümlü idarəetmə strateji baxımdan həm iqtisadi, həm sosial, həm də institusional güclənmənin əsas təminatçısına çevrilir.

Ədəbiyyat

1. Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi. (2022). *İnnovasiya siyasəti və iqtisadi inkişaf strategiyası*. İqtisadi Araşdırmalar Mərkəzi.
2. Azərbaycan Respublikasının İqtisadi İslahatların Təhlili və Kommunikasiya Mərkəzi. (2024). *Sosial-iqtisadi inkişafın 2022–2026-cı illər üçün Strategiyası üzrə dəyişikliklər*.
<https://ereforms.gov.az/en/publication/13>
3. Əliyev, E. (2021). *İnnovasiya və iqtisadi inkişaf: Azərbaycan modeli*. Elm və Təhsil.
4. Əliyeva, S. (2020). *Milli iqtisadi siyasət və texnoloji yeniliklər*. Elm və Təhsil.
5. Həsənov, V. (2017). *Texnologiya və innovasiya: Azərbaycan iqtisadiyyatında inkişaf meyilləri*. Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti Nəşriyyatı.
6. Hüseynov, T. (2018). *İqtisadi böyümə və dövlətin rolu: Azərbaycan təcrübəsi*. Azərbaycan Universiteti Nəşriyyatı.
7. Hüseynova, A. (2024). *Yeni nəsil iqtisadiyyat: rəqəmsallaşma və inkişaf*. Elm.
8. Quliyev, A. (2021). *Azərbaycanın rəqəbatqabiliyyətliliyinin yüksəldilməsi: idarəetmə və innovasiya perspektivləri*. Elm.
9. Məmmədov, R. (2019). *Azərbaycan iqtisadiyyatında idarəetmə strategiyaları və innovasiya potensialı*. İqtisadi Araşdırmalar Mərkəzi.
10. Porter, M. E. (1990). *The Competitive Advantage of Nations*. Free Press.
11. Rzayev, F. (2022). *Suveren ölkələrdə idarəetmə və innovasiya: Azərbaycan konteksti*. İqtisadi Təhlil Mərkəzi.
12. World Bank (2023). *World Development Report 2023: Migrants, Refugees, and Societies*. DC: World Bank.

Daxil oldu: 26.07.2025

Qəbul edildi: 01.11.2025